

Reablement in de vvt: een nieuw samenspel tussen hulpvrager en hulpverlener

De huidige organisatie en financiering van de zorg stimuleert het afhankelijk maken van mensen, niet de inzet op zelfredzaamheid. Dat moet anders, vindt emeritus-hoogleraar Rudi Westendorp. Daarom startte hij met een *coalition of the willing* een ingrijpende beweging in de ouderenzorg. “Door reablement komt het hele bestuursmodel over marktaandeel, volumina en omzet in een ander daglicht te staan.”

Reablement is niks nieuws onder de zon. De beweging heeft zijn oorsprong in de revalidatiegeneeskunde die is ontstaan na de Tweede Wereldoorlog. Inmiddels heeft het gedachtengoed zijn intrede in de ggz, wijkverpleging en gehandicaptenzorg gedaan. Nu is het de hoogste tijd dat de **ouderenzorg aan de beurt** is, vindt Rudi Westendorp, inhoudelijk directeur van de Vereniging Reablement Nederland en voormalig hoogleraar ouderengeneeskunde in Leiden en Kopenhagen. “De houding is te vaak: ‘Wij hebben de oplossing voor uw problemen en wij nemen het van u over’. Zo worden mensen volkomen afhankelijk gemaakt.” Hoewel er veel verbeteringen in de zorg zijn bereikt door een procesmatige en controlerende aanpak, werkt het nu averechts. “De nadruk ligt op het proces, niet op de bedoeling.”

Meester over eigen leven

Ondertussen is er door de financiële problemen, vergrijzing en personeelstekorten een ramp op komst voor de ouderenzorg. “Er is paniek in de tent.” Reablement biedt een wenkend perspectief, aldus Westendorp. “Internationaal onderzoek laat zien dat deze menswaardige en

persoonsgerichte aanpak zowel de kwaliteit van leven van de hulpvrager als het werkplezier van de hulpverlener vergroot.”

De aanpak is volgens Westendorp eigenlijk heel simpel. Zorgverleners stellen vier vragen aan ouderen: Wat is belangrijk in uw leven? Wat kunt u nog zelf? Wat wilt u nog leren? Waarbij hebt u onze hulp nodig? Of zoals Westendorp het samenvat: “Maak de burger meester van zijn eigen leven. Neem niet over wat mensen zelf nog kunnen, help hulpvragers te herwinnen wat ze niet meer kunnen, ook al hebben ze dementie, en bedenk samen een oplossing voor wat overblijft.” Dat minister Conny Helder nu over hulp- in plaats van zorgverlening praat, is voor Westendorp een zucht van verlichting. “Het begint nooit met een zorgvraag, maar met een hulpvraag. Dat is een principiële ander startpunt en hoeft vaak niet met zorg beantwoord te worden.”

Opmars

Om de beweging in gang te brengen, lanceerden Zorgspectrum, Careyn en Fundis afgelopen zomer de Vereniging Reablement Nederland. Zilveren Kruis en CZ stellen miljoenen euro's durfkapitaal ter beschikking. “Daarnaast brengen de verzekeraars de IZA- en WOZO-partners uit de regio bij elkaar. Dat zorgt voor slagkracht en een vruchtbare bodem.” Het afgelopen jaar is het gedachtegoed van reablement tot de kern teruggebracht en zijn er gedragsregels voor goede hulpverlening opgesteld. Westendorp noemt het de ‘vijf vinkjes’. Zo dienen hulpverleners uit te gaan van de persoonlijke situatie van de hulpvrager, te luisteren naar wat iemand echt wil, door de ogen van de hulpvrager te kijken en die regie te geven. “Dat is geen projectje of *quick fix*, maar vraagt om een gedragsverandering. Het is een nieuw samenspel tussen hulpvrager en hulpverlener.”

Om bestuurders, managers en zorgprofessionals het roer om te laten gooien, zijn er trainingen ontwikkeld. Daarin worden zij meegenomen in het gedachtegoed van reablement en de consequenties daarvan. Zelf verkondigt Westendorp de beweging aan zorgpartijen, toezichthouders en

burgerinitiatieven tijdens regiobijeenkomsten. Om zorgmedewerkers te trainen, is er een kaartspel ontwikkeld. “Op de groene kaart staan de principes voor hulpverleners om de burger meester te laten zijn over zijn eigen leven”, legt Westendorp uit. “De hulpvrager kan de rode kaart trekken wanneer die zich *overwhelmed* of niet gehoord voelt of ziet dat hulpverlener taken overneemt.” Inmiddels zijn vijftien zorgorganisaties aangehaakt, waaronder tanteLouise, Mijzo, Zorgbalans en Warande. Binnenkort verwelkomt de beweging er nog eens vijf leden bij. “Er is een groeiende coalition of the willing.”

Ander bestuursmodel

Zorgorganisaties kunnen morgen ‘zwalkend’ op weg in de juiste richting. Hoewel Westendorp geen obstakels ziet, signaleert hij wel slagbomen. “De huidige financiering remt het nieuwe werken. De financiering belooft het aanbieden van huishoudelijke hulp, wijkverpleging, langdurige zorg en opname in het verpleeghuis. Dat helpt niet om mensen zelfstandig hun eigen leven te laten leiden.” Westendorp constateert dat het besef van een veranderend aanbod tot zenuwachtige bestuurders leidt. “Door reablement staat het hele bestuursmodel over marktaandeel, volumina en omzet in een ander daglicht. Dat kan leiden tot kleinere zorgorganisaties, het stoppen met niet-passende zorgverlening of het ontwikkelen van andere dienstverlening.”

Reablement is dus niet voor watjes. “We voelen nu hoe diep de beweging in het eigen vlees snijdt van de organisaties. Om er wat van te maken, moeten de veldpartijen elkaar vasthouden. Wie lef heeft en begrijpt dat deze transformatie nodig is, is van harte welkom”, aldus Westendorp. Een klein jaar na de oprichting ambieert de directeur dat de coalition of the willing een *coalition of the doing* wordt. “Waarbij de gedragsregels voor goede hulpverlening in het nieuwe werken zijn geïmplementeerd.”

Congres Passende ouderenzorg

Op woensdag 15 mei spreekt Rudi Westendorp op het Zorgvisie-congres

Passende ouderenzorg. Daar gaat hij uitgebreid in op reablement binnen het netwerk van passende zorg. Meer [informatie en aanmelden](#) kan hier.